

راه و رسم پرستش گری سقراطی در روان درمانی

(ویراست جدید)

مؤلف

دکتر جمیز اورهلسر

مترجم

دکتر سامان نونهال

متخصص روان شناسی سلامت

دانشگاه خوارزمی تهران

با مقدمه‌ای از

دکتر لادن فتی

عضو هیئت علمی مرکز مطالعات آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی ایران

انتشارات ابریسپا

اورهولسر، جیمز سی. Overholser, James C.

راه و رسم پرسش‌گری سقراطی در روان‌درمانی / مولف جیمز اورهولسر؛ ترجمه سامان نونهال؛ با مقدمه‌ای از لادن فتی.

ویراست ۲.

تهران: انتشارات ابن سینا، ۱۴۰۱.

۲۷۲ ص.

۹۷۸-۶۲۲-۷۶۶۴-۵۵-۳

فیبا

The socratic method of psychotherapy, 2019. عنوان اصلی:

واژه‌نامه

کتابنامه: ص. [۲۲۷] - ۳۶۳.

روان‌درمانی Psychotherapy

سقراط، ۲۶۹ - ۳۹۹ ق.م. - تعلیم Teachings-- Socrates

نونهال، سامان، ۱۳۶۴ - مترجم

فتی، لادن، ۱۳۳۳ - مقدمه‌نویس

RC ۴۸۰

۶۱۶/۸۹۱۴

۸۸۶۷۰۶۳

فیبا

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

وضعیت ویراست

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست‌نویسی

یادداشت

یادداشت

یادداشت

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

شناسه افزوده

رده‌بندی کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

اطلاعات رکورد کتابشناسی

انتشارات ابن سینا

نام کتاب:

راه و رسم پرسش‌گری سقراطی در روان‌درمانی (ویراست جدید)

مؤلف:

دکتر جیمز اورهولسر

مترجم:

دکتر سامان نونهال

با مقدمه‌ای از:

دکتر لادن فتی

ناشر:

انتشارات ابن سینا

نوبت چاپ:

اول - تیر ۱۴۰۱

شمارگان:

جلد ۱۰۰۰

شابک:

۹۷۸-۶۲۲-۷۶۶۴-۵۵-۳

قیمت:

۱۲۰۰۰ تومان

به انتشارات ابن سینا پیوندید

<https://telegram.me/EntesharatEbnSina>

مرکز پخش

دفتر مرکزی و فروشگاه شماره ۱: تهران: خیابان انقلاب، خیابان منیری جاوید (اردیبهشت)، خیابان وحید نظری

غربی، کوچه بختیاری، مجتمع کارن، طبقه ۲، واحد ۳، تلفن: ۶۶۴۱۸۳۱۹ - فکس: ۶۶۴۱۸۳۰۹

سایت: www.ebnsinapress.com؛ ایمیل: press.ebnsina@gmail.com

نمایندگی‌های فروش

تلفن: ۰۴۱-۳۳۳۴۶۶۱۰	تهربیز: کتابفروشی بسیج دانشجویی	تلفن: ۰۵۱-۲۸۴۴۱۰۱۶	مشهد: انتشارات مجد دانش
تلفن: ۰۴۴-۳۲۲۵۸۷۹	ارومیه: شهر کتابفروشی پزشکی	تلفن: ۰۸۳-۳۷۲۸۴۸۳۷-۸	کرمانشاه: جهان کتاب
تلفن: ۰۳۱-۳۶۹۹۱۱۲	اصفهان: کتابفروشی کیا	تلفن: ۰۴۱-۳۳۳۴۰۹۸۳	تهربیز: کتابفروشی بابک
تلفن: ۰۲۸-۳۲۲۲۴۸۹۹	قزوین: کتابسرای حکیم	تلفن: ۰۸۳-۳۷۲۷۱۱۱۳	کرمانشاه: اندیشه
تلفن: ۰۷۱-۳۲۲۳۳۶۴۶	شیراز: بازار کتاب شیراز	تلفن: ۰۹۱۱-۸۰۲۰۰۹۰	ساری: کتب پزشکی ارجمند
تلفن: ۰۵۱-۳۳۳۴۰۷۶۸	مشهد: فرا انگیزش	تلفن: ۰۹۱۱-۸۰۲۰۰۹۰	بابل: کتابفروشی ارجمند
		تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۴۲۵۷۲	قم: انتشارات فانوس اندیشه

فهرست مطالب

یادداشتی از مترجم.....	۷
مقدمه‌ای درباره ترجمه فارسی.....	۱۳
پیش درآمد.....	۲۱
۱. درآمدی درباره روش سقراطی.....	۳۱
۲. روان‌درمانی در مقام درمانی برای ذهن.....	۳۷
۳. تلفیق علم و عمل ... و فلسفه؟.....	۵۱
۴. پرسش‌گری نظام‌مند: اگر نمی‌دانید، فقط پرسید.....	۷۱
۵. استدلال استقرایی: درس گرفتن از تجارب شخصی.....	۹۹
۶. تعریف جامع و مانع: منظورمان از این حرف چیست؟.....	۱۱۹
۷. نادانی سقراطی: اگر موضوعی را واقعاً نمی‌دانید، بپذیرید که نمی‌دانید.....	۱۴۳
۸. کشف راه‌بری‌شده: جست‌وجوی با هم در قالب یک تیم.....	۱۶۳
۹. اصلاح خود: کمک به درمانجویان برای رشد کردن و بالابردن.....	۱۷۹
۱۰. پرداختن به اخلاق فضیلت‌محور در روان‌درمانی.....	۱۹۹
۱۱. خردمندی: آیا می‌توانید همه جوانب را ببینید؟.....	۲۱۹
۱۲. شجاعت: آن قدری شجاع هستید که خودتان باشید؟.....	۲۳۹
۱۳. اعتدال: یادگیری تحت کنترل درآوردن امیال.....	۲۵۳
۱۴. عدالت: آیا می‌توان با همه منصف بود؟.....	۲۷۱
۱۵. پرهیزکاری: آیا باورهای معنوی نقشی در روان‌درمانی دارد؟.....	۲۸۵
۱۶. روان‌درمانی از دیدگاه سقراطی.....	۳۰۱
۱۷. نتیجه‌گیری: به کدامین سو می‌رویم؟.....	۳۱۳
منابع.....	۳۲۷
واژه‌نامه انگلیسی به فارسی.....	۳۶۵
واژه‌نامه فارسی به انگلیسی.....	۳۶۹

یادداشتی از مترجم

الکبیادس: ای سقراط، سخنان تو راست است. اکنون آیا می‌توانی بگویی عزم من به چه باید قرار گیرد؟
سقراط: می‌توانم بگویم، اما بهتر آن است که با هم جست‌وجو کنیم و مطلب را بیاییم و بدانیم چه‌گونه باید رو به کمال برویم.

- افلاطون، شش رساله

«خودش است! اینها همان چیزهایی ست که دلباش بودم!» پاییز یا زمستان سال ۱۳۸۵ بود. ذهن و زبانم پر شده بود از این جملات. دلباشم اولین کتاب عمرم در زمینه فلسفه را می‌خواندم: فلسفه سال سوم دبیرستان. دلیل خواندنم؟ می‌خواستم در کنکور سراسری رشته انسانی شرکت کنم. در آن کتاب، با گفت‌وگوهای سقراط آشنا شدم و از سخنانش لذت بردم. گذشت. سال‌ها گذشت. پس از اتمام مقطع دکتری در زمستان سال ۱۳۹۹، دوباره گفت‌وگوهای سقراط را خواندم. دلیل خواندنم؟ می‌خواستم با دانش هرچه بیشتری کتاب حاضر را ترجمه کنم. به دیگر سخن، و به قول اهل فن، می‌خواستم بر آگاهی‌ام از موضوع موردترجمه بیفزایم. در حین مطالعه، با خود می‌گفتم: «چه جالب! قبل از شروع تحصیلات دانشگاهی، گفت‌وگوهای سقراط را می‌خواندم و الآن، بعد از پایان تحصیلات دانشگاهی، هم دارم گفت‌وگوهای سقراط را می‌خوانم. فرقش این است که این بار به قصد دیگر و به مراتب بیشتر می‌خوانمش!»

از زمانی که دانشجوی کارشناسی ارشد در روان‌شناسی بالینی شدم اصطلاحاتی مانند

«دیالوگ سقراطی»، «گفت‌وگوی سقراطی»، یا «پرسش‌گری سقراطی» را از زبان استادان و دانشجویان مختلف می‌شنیدم. به دلیل علاقه‌ام به درمان شناختی-رفتاری، کم‌کم چشم‌هایم نیز، مانند گوش‌هایم، با اصطلاحاتی از این قبیل آشنا شدند. روزی از روزها، در حین مطالعه ویراست نخست کتاب جودیت بک (۱۳۹۰)، شناخت‌درمانی: مبانی و فراتر از آن، به موضوع جالبی در میان صدها موضوع جالب آن برخورددم. نوشته شده بود که شخصی به نام اورهلسر انواع سؤالات سقراطی را توصیف کرده است. جودیت بک به دو مقاله او استناد کرده بود: Elements of the Socratic Method: I. Systematic Questioning و Elements of the Socratic Method: II. Inductive Reasoning. معطل نکردم و چست و چابک، در اینترنت، دنبال این دو مقاله گشتم. هرطوری که بود آنها را پیدا کردم، نه تنها آنها که مقالات دیگری نیز پیدا کردم. در واقع، متوجه شدم که رشته Elements of the Socratic Method سری درازتر از دو مقاله مذکور دارد: دکتر جمیز اورهلسر، در عرض ۷-۶ سال (۱۹۹۳ تا ۱۹۹۹)، ۶ مقاله به‌هم‌پیوسته نوشته و در نشریه سایکوترابی منتشر کرده بود.

شنیده و خوانده بودم که جای پرسش‌گری سقراطی در منابع فارسی روان‌درمانی، خاصه درمان شناختی-رفتاری، خالی‌ست. من هم عاشق ترجمه. تو خود حدیث مفصل بخوان از این مجمل. اما نشد. عملی نشد. هم مردد بودم و هم وقت نداشتم. چند ماهی گذشت. شبی از شب‌ها مشغول گپ‌وگفت با چند تن، از جمله دوست دانشورم، دکتر علی فیضی، بودم که بحث مقالات مذکور پیش آمد. آنان نیز معتقد بودند که مقالات مهمی‌اند و ترجمه آنها از واجبات است. مصمم شدم. موضوع را با جناب آقای حسین افشار، مدیر بلندنظر، فردانگر، و علم‌دوست انتشارات ابن سینا، در میان گذاشتم. ایشان قبول و حتا استقبال کردند، و، به‌قول معروف، پروژه کلید خورد. سرتان را درد نیآورم. در نیمه دوم سال ۱۳۹۵، ترجمه مقالات در قالب کتابی تحت‌عنوان راه و رسم پرسش‌گری سقراطی در روان‌درمانی چاپ و منتشر شد. خوشبختانه، کتاب با استقبال روبه‌رو شد و اکنون به انتهای چاپ پنجم رسیده است.

در تابستان سال ۱۳۹۸، در پی کنجکاوی همیشگی‌ام در زمینه ترازه‌های نشر کتاب، متوجه شدم که در سال ۲۰۱۸، کتابی تحت عنوان

The Socratic Method of Psychotherapy به قلم دکتر اورهلر چاپ و منتشر شده است. این بار خودم ترجمه را دست گرفتم و بی معطلی شروع کردم. حدود یک‌سوم یا یک‌چهارم کتاب را ترجمه کرده بودم که رساله دکتری امان نداد و ادامه ترجمه بیش از یک سال به تعویق افتاد. از اوایل سال ۱۴۰۰ باقی کتاب را ترجمه کردم و حاصل شد آنچه می‌بینید.

به‌طور قیاسی، می‌توان گفت که ریشه این کتاب فرقی با ریشه کتاب قبلی راه و رسم پرسش‌گری سقراطی در روان‌درمانی ندارد و تفاوت عمده در تنه و شاخ‌وبرگ آنهاست، گویی کتاب قبلی نهال است و کتاب حاضر درخت تناور. در هر دو کتاب، در فصل‌های جداگانه، به مباحث «پرسش‌گری نظام‌مند»، «استدلال استقرایی»، «تعریف جامع‌ومانع» (در اثر قبلی)، «تعاریف جهان‌شمول»، «نفی دانایی» (در اثر قبلی)، «قطعی‌نپنداشتن دانش خود»، «نادانی سقراطی» (در اثر قبلی)، «بی‌اطلاعی سقراطی»، «اصلاح خود»، و «فضیلت‌پروری» پرداخته شده است. با این حال، در کتاب حاضر، مبحث «کشف راه‌بری شده» و هر پنج فصل «خردمندی»، «شجاعت»، «اعتدال»، «عدالت»، و «پرهیزکاری» جزئی از فصل نیستند، بلکه هر یک فصل مخصوص به خود دارند. افزون بر این، بخش قابل توجهی از سه فصل ابتدایی و دو فصل انتهایی کتاب حاضر در کتاب قبلی مطرح نشدند. به دلیل این شباهت‌ها و تفاوت‌ها بود که عنوان کتاب حاضر را همان عنوان کتاب قبلی گذاشتم و عبارت «ویراست جدید» را به کار بردم.

در کتاب بیابید ترجمه کنیم (صلح‌جو، ۱۳۹۹)، به اصطلاحی به نام «سرنگاشت» اشاره شده و در توضیح آن آمده است: «برخی از نویسندگان، به‌منظور کمک به خواننده در فهم بهتر موضوع، ضرب‌المثل یا گفته معروف و مربوطی را در ابتدای نوشته خود می‌آورند. [...] در این‌گونه موارد، چنانچه اثری که سرنگاشت یا هر بخش دیگری از آن نقل شده [است] ترجمه معتبری داشته باشد، بهتر است با ذکر مأخذ از آن استفاده شود» (ص. ۱۰۴). بر این اساس، در کتاب حاضر، بخش‌های نقل‌شده از آثار مختلف

افلاطون را خودم ترجمه نکردم، بلکه از ترجمه‌های معتبر موجود استفاده کردم و نام مترجم را در پانویشت ذکر نمودم. دلیل ذکر صرفاً نام مترجم این بود که از تکرار برخی مطالب جلوگیری شود. از همین رو، در اینجا، سایر مشخصات مآخذ استفاده‌شده را بیان می‌کنم: ترجمه‌های محمدعلی فروغی مربوط است به کتاب شش رساله، انتشارات هرمس؛ ترجمه‌های محمود صناعی مربوط است به کتاب‌های چهار رساله و پنج رساله، انتشارات هرمس؛ و ترجمه‌های فواد روحانی مربوط است به کتاب جمهور، انتشارات علمی و فرهنگی.

لازم می‌دانم که توضیحات دیگری نیز درباره ترجمه کتاب حاضر بدهم:

- در واژه‌گزینی، عمدتاً از این منابع استفاده کردم: ویراست چهارم فرهنگ معاصر پویا انگلیسی-فارسی (تألیف باطنی؛ انتشارات فرهنگ معاصر)، فرهنگ معاصر هزاره انگلیسی-فارسی (تألیف حق‌شناس، سامعی، و انتخابی؛ انتشارات فرهنگ معاصر)، فرهنگ دانشنامه کارا (تألیف خرمشاهی؛ انتشارات معین، نگاه، شباهنگ)، فرهنگ علوم انسانی (تألیف آشوری؛ نشر مرکز)، فرهنگ اصطلاحات فلسفه و علوم اجتماعی (گردآوری و تدوین بریجانیان؛ ویراسته خرمشاهی؛ انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)، واژه‌نامه روان‌شناسی و زمینه‌های وابسته (تألیف براهنی و همکاران؛ انتشارات فرهنگ معاصر)، واژه‌نامه رفتاردرمانی: زمینه، مسائل، و دورنما (تألیف قاسم‌زاده؛ انتشارات ارجمند)، واژه‌نامه آموزش درمان شناختی-رفتاری (تألیف رایت، بسکو، و هیز؛ ترجمه قاسم‌زاده و حمیدپور؛ انتشارات ارجمند)، چهار رساله، پنج رساله، شش رساله، و جمهور. یکی از نمونه‌های استفاده از منابع غیرواژه‌نامه‌ای معادل «تعریف جامع و مانع» است. این معادل را بر مبنای جمله‌ای از کتاب پنج رساله انتخاب کردم. دکتر محمود صناعی در مقدمه خود درباره رساله لائوس یا شجاعت می‌نویسد: [سقراط] یک تعریف را به مناسبت اینکه جامع نیست و تعریف دیگر را چون مانع نیست رد می‌کند.
- در نوشتن اسامی خاص، که اغلب تلفظ انگلیسی آنها مهلاک بود، عمدتاً از چهار منبع استفاده کردم: فرهنگ تلفظ نام‌های خاص (تألیف

مجیدی؛ انتشارات فرهنگ معاصر)، فرهنگ اعلام و اصطلاحات: دانشنامه دانش‌گستر (زیر نظر فانی و سادات: نشر فرزانه روز)، بخش تلفظ واژگان پایگاه اینترنتی www.translate.google.com، و پایگاه اینترنتی www.pronouncenames.com.

- راهنمای رسم الخط پایگاه اینترنتی emla.virastaran.net بود.
- برای برخی پانوشته‌ها، از ویراست دوم فرهنگ فارسی (تألیف صدری افشار، حکمی، و حکمی؛ انتشارات فرهنگ معاصر)، استفاده کردم.
- گفت‌وگوی مربوط به آلیس در سرزمین عجایب را، برخلاف سایر گفت‌وگوهای کتاب، شکسته نوشتم تا فضای گفت‌وگو بهتر به خواننده منتقل شود.

مانند ترجمه‌های قبلی خود، کردیم که ترجمه مطلوبی عرضه کنیم. از همین رو، ترجمه اولیه را چندین بار، به شکل‌های مختلف، و با رعایت اصل فاصله‌اندازی بین هر بار ویرایش کردم و در کل این فرایند، از تمام اندوخته نظری و عملی فعلی‌ام و منابع دیگر، چنانکه شرح گوشه‌ای از آنها رفت، استفاده کردم. هدفم همواره ترجمه با اشتباهات هرچه کمتر است، چون می‌دانم، و می‌دانید، که فقط یک‌نقطه نانوشتۀ غلط ندارد. امید که حاصل کار قبول افتد و در نظر آید.

منابع

بک، جودیت، اس. (۱۳۹۰). شناخت‌درمانی: مبانی و فراتر از آن (ترجمه لادن فتی و فرهاد فریدحسینی). تهران: دانژه. (تاریخ انتشار به زبان اصلی، ۱۹۹۵).

صلح‌جو، علی. (۱۳۹۹). بیابید ترجمه کنیم. تهران: مرکز.